

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**
ФАКУЛЬТЕТ ІНЖЕНЕРІЇ МАШИН, СПОРУД ТА ТЕХНОЛОГІЙ (ФМТ)
**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ І ОБЛАДНАННЯ ЗВАРЮВАЛЬНОГО
ВИРОБНИЦТВА**

1. Загальна інформація про дисципліну:

Назва дисципліни	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці
Викладач	Гурик Олег Ярославович
Профайл викладача	https://tntu.edu.ua
Контактний тел.	Комутатор (0352) 51-97-00, внутрішній 4020 (із зовнішніх телефонів через комутатор, тоді в режимі тонального набору набрати внутрішній номер), 380974561863
E-mail:	gurykoleg@gmail.com
Сторінка дисципліни в A-Tutor	https://dl.tntu.edu.ua , ID:4656
Консультації	Згідно графіку консультацій у п'ятому семестрі

2. Коротка анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «**Безпека життєдіяльності, основи охорони праці**» належить до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки освітньої програми «Інформаційні системи та технології» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузь знань 12 «Інформаційні технології», спеціальності 126 «Інформаційні системи та технології». Викладається у 5 семестрі (третій курс) обсягом 4,0 кредитів ECTS. Формою підсумковою контролю є екзамен.

3. Мета та завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці”: полягає у набутті студентами знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завданням навчальної дисципліни є:

формування та розвиток у студентів компетентностей: загальних – культуру безпеки і ризик-орієнтовне мислення, при якому питання безпеки, захисту і збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті і діяльності; вміння оцінювати середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг НС; фахових – виробничо-технологічна діяльність – здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек, вміння оцінювати сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах НС та обґрунтувати заходи щодо її підвищення; організаційно-управлінська діяльність – здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпечної ЖД та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки, вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення НС та ліквідації їх наслідків; проектно-конструкторська діяльність – вміння ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовища і віднайти шляхи відвернення їхньої вражаючої дії використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі, вміння обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення НС.

4. Формат дисципліни:

Дисципліна передбачає проведення лекційних, лабораторних робіт, практичних занять, самостійної роботи та консультацій. Для кращого розуміння та засвоєння викладеного матеріалу дисципліна має супровід у вигляді електронного навчального курсу в системі A-Tutor (<https://dl.tntu.edu.ua> ID:4656). Електронний навчальний курс має лекційний матеріал, лабораторні роботи, практичні заняття, питання модульного контролю, питання підсумкового контролю та систему оцінювання.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- ✓ основні етапи розвитку проблеми забезпечення БЖД людини;
- ✓ загальні положення теорії управління ризиком;
- ✓ об'єкти і цілі БЖД в системі „людина – життєве середовище різного рівня”;
- ✓ фізіологічні та психічні можливості організму людини при взаємодії з навколишнім середовищем;
- ✓ причини та характер виникнення природних, техногенних, соціальних, політичних, комбінованих небезпек, порядок ліквідації наслідків НС;
- ✓ правові та організаційні основи ОП, структуру і завдання управління ОП на виробництві;
- ✓ основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки під час виконання робіт;
- ✓ основні заходи і засоби захисту працівників від шкідливих і небезпечних виробничих чинників для певних видів діяльності.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- ✓ визначати рівень безпеки системи „людина – життєве середовище”;
- ✓ ідентифікувати небезпеку, скласти номенклатуру небезпек, оцінювати рівень небезпеки, моделювати умови виникнення небезпечних ситуацій;
- ✓ виявляти вплив небезпек на людину залежно від фізіологічного стану організму людини, психофізіологічних якостей і властивостей;
- ✓ визначати профілактичні заходи захисту від тектонічних стихійних лих, приймати рішення на запобігання руйнівним наслідкам топологічних небезпек;
- ✓ запобігати виникненню та ускладненню конфліктних ситуацій, захистити себе в екстремальних ситуаціях криміногенного характеру;
- ✓ використовувати положення законів, нормативно правових актів і нормативно-технічних документів у практичній діяльності під час виконання професійних функцій;
- ✓ дотримуватись вимог безпеки експлуатації технологічного устаткування і процесів під час виконання робіт, а також заходів з електро- та пожежної безпеки;
- ✓ впроваджувати профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань та професійних отруєнь, травматизму, аварій і пожеж.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **загальних компетентностей (КЗ) та спеціальних (фахових) компетентностей (КС)** згідно освітньої програми.

Загальні:

КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ 3. Здатність до розуміння предметної області та професійної діяльності.

КЗ 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ 9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і

досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові):

КС 5. Здатність оцінювати та враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні фактори на всіх етапах життєвого циклу інфокомунікаційних систем.

КС12. Здатність управляти та користуватися сучасними інформаційно-комунікаційними системами та технологіями (у тому числі такими, що базуються на використанні Інтернет).

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студента таких прикладних **результатів навчання (ПР)** згідно освітньої програми:

ПР10. Розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки та існуючих державних і закордонних стандартів під час формування технічних завдань та рішень.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
лабораторні роботи	16
практичні заняття	16
самостійна робота	72
Всього за дисципліну	120

7. Ознаки дисципліни:

Рік викладання	Семестр	Курс	Спеціальність	Нормативна/вибіркова
2022	5	3	126 «Інформаційні системи та технології»	Нормативна

8. Пререквізити

Студенти повинні володіти базовими знаннями з екології, цивільного захисту, математики, фізики, філософії.

9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання:

Студент повинен мати рівень впевненого користувача ПК, базовий рівень володіння та користування засобами колективного та індивідуального захисту середовища та людини.

10. Політика дисципліни

Усі процедури навчального процесу під час викладання дисципліни відповідають положенню про академічну доброчесність учасників освітнього процесу та недопущення академічного плагіату в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя.

11. Схема дисципліни

Тиж./ дата/ год.	Тема, підтеми	Форма заняття, формат	Матеріали	Література, ресурси в інтернеті	Завдання, год	Засоби діагностики
1	2	3	4	5	6	7
Тиж. 2/ 2 акад. год.	Тема 1. Актуальність безпеки життєдіяльності людини. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності в Україні. Тема 2. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Таксонометрія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	Лекція, Лаб. роб. №1, Практ. заняття №1	Лек. матеріал, Лаб. роб. №1, Практ. заняття №1	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№1, практ.зан.№1 (15)	Дистанційний курс
Тиж. 4/ 2 акад. год.	Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дій на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Тема 4. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	Лекція, Лаб. роб. №2, Практ. заняття №2	Лек. матеріал, Лаб. роб. №2, Практ. заняття №2	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№2, практ.зан.№2 (15)	Дистанційний курс
Тиж. 6/ 2 акад. год.	Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайних ситуаціях. Тема 6. Застосування ризик орієнтовного підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	Лекція, Лаб. роб. №3, Практ. заняття №3	Лек. матеріал, Лаб. роб. №3, Практ. заняття №3	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№3, практ.зан.№3 (15)	Дистанційний курс
Тиж. 8/ 2 акад. год.	Тема 7. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративні територіальні одиниці у НС. Тема 8. Управління системами та засобами об'єктів господарювання під час НС. Тема 9. Медицина катастроф.	Лекція, Лаб. роб. №4, Практ. заняття №4	Лек. матеріал, Лаб. роб. №4, Практ. заняття №4	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№4,практ.зан.№4 (15)	Дистанційний курс
Тиж. 10/ 2 акад. год.	Тема 10. Загальні питання охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці. Тема 11. Державне управління охороною праці. Державний нагляд і громадський контроль за ОП. Тема 12. Організація охорони праці на виробництві. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.	Лекція, Лаб. роб. №5, Практ. заняття №5	Лек. матеріал, Лаб. роб. №5, Практ. заняття №5	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№5,практ.зан.№5 (15)	Дистанційний курс

Тиж. 12/ 2 акад. год.	Тема 13. Основи фізіології та гігієни праці. Освітлення виробничих приміщень. Тема 14. Шум, ультра та інфразвук, вібрація.	Лекція, Лаб. роб. №6, Практ. заняття №6	Лек. матеріал, Лаб. роб. №6, Практ. заняття №6	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№6, практ.зан.№6 (15)	Дистанційний курс
Тиж. 14/ 2 акад. год.	Тема 15. Захист від виробничих випромінювань. Тема 16. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих та допоміжних приміщень. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.	Лекція, Лаб. роб. №7, Практ. заняття №7	Лек. матеріал, Лаб. роб. №7, Практ. заняття №7	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№7, практ.зан.№7 (15)	Дистанційний курс
Тиж. 16/ 2 акад. год.	Тема 17. Електробезпека. Тема 18. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	Лекція, Лаб. роб. №8, Практ. заняття №8	Лек. матеріал, Лаб. роб. №8, Практ. заняття №8	Дистанційний курс	Опрацювання лек., лаб.роб.№8, практ.зан.№8 (15)	Дистанційний курс

12. Система оцінювання та вимоги

Форма підсумкового семестрового контролю – екзамен.

Підсумкова семестрова оцінка екзамену складається з суми балів, отриманих студентом при проведенні проміжних (модульних) контролів рівня засвоєння теоретичних знань (за перший та другий модулі) та отриманих балів за лабораторні роботи та практичні заняття.

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота					
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
20	15		20	20		25	100	
№ лекцій	Вид робіт	Бал	№ лекцій	Вид робіт	Бал			
Лекція 1	Практ. заняття № 1	1	Лекція 5	Лаб. робота №5	2			
	Лаб. робота №1	2		Практ. заняття № 5	2			
Лекція 2	Практ. заняття № 2	2	Лекція 6	Лаб. робота №6	3			
	Лаб. робота №2	2		Практ. заняття № 6	3			
Лекція 3	Практ. заняття № 3	2	Лекція 7	Лаб. робота №7	3			
	Лаб. робота №3	2		Практ. заняття № 7	3			
Лекція 4	Практ. заняття № 4	2	Лекція 8	Лаб. робота №8	2			
	Лаб. робота №4	2		Практ. заняття № 8	2			

До підсумкового семестрового контролю (складання семестрового екзамену) допускаються студенти, які протягом семестру виконали всі види навчальної роботи, успішно пройшли проміжні (модульні) контролі і набрали не менше 45 балів семестрової бальної оцінки та за умови отримання не менше 60% балів за результатами кожного проміжного (модульного)

контролю рівня знань.

Підсумкова оцінка записується за 100-бальною шкалою із подальшим переведенням її у шкалу Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) відповідно А, В, С, D, E, F, FX при цьому чотирибальна шкала оцінок (з записом семестрової оцінки «відмінно» - А, «добре» - В,С, «задовільно» - D, E відповідають підсумковому результату «зараховано», «незадовільно» - F, FX відповідає підсумковому результату «незараховано»).

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Дослідження характеристик плавких вставок для запобіжників” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. 25 с.
2. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Дослідження метеорологічних умов у виробничих приміщеннях” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. 34 с.
3. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Вимірювання опору розтікання струму захисного заземлюючого пристрою, ізоляції електрообладнання і проводів та визначення питомого опору ґрунту” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТДТУ імені Івана Пулюя, 2007. 16 с.
4. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Вивчення індивідуальних засобів захисту. Вивчення на тренажері проведення штучного дихання та зовнішнього масажу серця потерпілого” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2010. 16 с.
5. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Дослідження штучного освітлення на робочому місці” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2011. 13 с.
6. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Дослідження технічних характеристик автоматичних повідомлювачів пожежі. Первинні засоби пожежогасіння” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2012. 24 с.
7. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Вивчення правил техніки безпеки при експлуатації металорізальних верстатів і обробленні металу” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2012. 11 с.
8. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Дослідження факторів, які впливають на освітлення робочих місць в приміщенні” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2013. 22 с.
9. Методичні вказівки до лабораторної роботи з дисципліни „Основи охорони праці” „Дослідження запиленості повітря виробничих приміщень” / О.Я.Гурик. - Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2014. 20 с.
10. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Теоретичні основи безпеки життєдіяльності”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2013. 15 с.
11. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Загальні принципи надання першої долікарської допомоги потерпілим”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2013. 17 с.
12. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Здоров'я і механізм його підтримки”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2013. 12 с.
13. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Стани втоми і стресу”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2013. 12 с.
14. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Ризик як оцінка небезпеки”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 9 с.

15. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Хімічні і біологічні фактори небезпеки”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 7 с.
16. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Психологічні небезпеки”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 8 с.
17. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Іонізуючі випромінювання, радіаційна безпека”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 8 с.
18. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” на тему „Вплив факторів соціального середовища на людину”. / О.Я.Гурик. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 15 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Андрейчук Н.І. Охорона праці : навч. посіб. / Н.І. Андрейчук, Ю.В. Кіт, С.В. Шибанов, О.В. Шерстньова. Львів : Видавництво Львівська політехніка, 2012. 276 с. (Occupational safety. Textbook).
2. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
3. Бедрій Я.І. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / В.Я.Нечай. Львів : Манголія 2006, 2007. 499 с.
4. Бедрій Я.І. Основи охорони праці : навч. посіб. 4-е вид. перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 240 с.
5. Гандзюк М. П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці : підручник / за ред. М. П. Гандзюка, МОН України. 4-е видання. Київ : Каравела, 2008. 384 с.
6. Геврик Є. О. Охорона праці : навчальний посібник. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2003. 280 с.
7. Гогіташвілі Г. Г., Лапін В.М. Основи охорони праці : навч. посіб. 4-те вид. випр. і доп. Київ : Знання, 2008. 302 с.
8. Грибан В. Г., Негодченко О.В. Охорона праці : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 280 с.
9. Гришук М. В. Основи охорони праці : підручник. Київ : Кондор, 2005. 240 с.
10. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності : підручник / В. В. Зацарний. Київ : Каравела, 2009. 280 с.
11. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці : підручник / Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. вид. 5-е доп. Львів : Афіша, 2000. 350 с.
12. Жидецький В.Ц. Охорона праці користувачів комп’ютерів : підручник. Львів : Афіша, 2000. 176 с.
13. Зеркалов Д. В. Основи охорони праці : навч. посіб. Київ : Науковий світ, 2000. 278 с.
14. Івах Р. М., Бедрій І.Я., Білінський Б.О., Козяр М.М. Основи охорони праці : навч. посіб. 4-е вид, перероб. і доп. / під ред. Р.М. Івах. Київ: Кондор, 2012. 464 с.
15. Москальова В.М. Основи охорони праці: підручник. Київ: ВД Професіонал, 2005. 671 с.
16. Мохняк С.М. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / О.С.Дацко, О.І.Козій, А.С.Романів, М.П.Петрук, В.В.Сікора, В.О.Васійчук. Львів : Видавництво НУ „Львівська політехніка”, 2009. 264 с.
17. Основи охорони праці : підручник / Купчик М.П., Гандзюк М.П., Степанець І.Ф. та ін. за ред. М.П. Купчика, М.П. Гандзюка. Київ : Основа, 2000. 416 с.
18. Основи охорони праці : підручник / Запорожець О.І., О. С. Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І.М. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
19. Основи охорони праці : підручник 2-е вид. доп. та перероб. / Ткачук К.Н., Халімовський Н.О., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В., Сабарно Р.В., Полукаров О.І., Коз’яков В.С., Мітюк Л.О. за ред. К.Н. Ткачука і М.О. Халімовського. Київ : Основа, 2006. 448 с.
20. Охорона праці : підручник / за ред. В. П. Кучерявого. Львів : Оріяна-Нова, 2007. 368 с.
21. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Суми: „Університет кн.”, 2000. 301 с.

22. Скобло Ю.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Соколовська Т.Б., Морозенко Д.І., Тищенко Л.М., Троянов М.М.. Київ: Кондор, 2003. 424 с.
23. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів: Бекид Біг. 2005. 170 с.
24. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2005. 301 с.
25. Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності : підручник. 2-е вид. К.: ВД „Професіонал”, 2006. 560 с.

Допоміжна

1. ДБН В.2.5 – 28 – 2006 Природне і штучне освітлення : вид. офіц. Київ : Мінбуд України, 2006. 76 с.
2. Директива 89/391/ЕЕС „Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників”.
3. ДСанПіН 3.3.2.007-89 „Державні санітарні норми і правила з візуальними дисплейними терміналами (ВДТ) електронно-обчислювальних машин”.
4. ДСН 3.3.6.037-99 „Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку”.
5. ДСН 3.3.6.039-99 „Державні санітарні норми виробничої та локальної вібрації”.
6. ДСН 3.3.6.042-99 „Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень”.
7. ДСТУ ОН SAS : 2010 „Система управління гігієною та безпекою праці”.
8. Закон України „Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування”.
9. Закон України „Про охорону праці” (від 21 листопада 2002 року).
10. Заплатинський В.М. Полімовний тлумачний словник з безпеки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 120 с.
11. Кодекс цивільного захисту України.(від 01.07.2013 року).
12. Кодекс законів про працю України : нормат. докум., [з урахуванням останніх змін].
13. Конституція України : офіц. текст: [прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами]. Київ : Мін-во Юстиції України.
14. Кулалаєва Н.В. Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання : навчальний посібник / В.О.Михайлюк, Б.Д.Халмурадов. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 189 с.
15. Норми радіаційної безпеки України. НРБУ – 97 / Д-2000.
16. НПАОП 0.00-1.28-10 „Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”
17. ОН SAS 18001 : 2007. Occupational health and safety management systems.
18. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (від 17 квітня 2019 року, № 337).
19. Санітарні норми проектування промислових підприємств. СН 245-71.
20. Правила улаштування електроустановок. ПУЕ.
21. Типове положення про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці, від 26.01.2005 р., № 15 – НПАОП 0.00-4.12-05. (зі змінами і доповненнями від 2017 р.).
22. Науково-виробничі журнали „Охорона праці” та „Безпека життєдіяльності”.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://dl.tntu.edu.ua> „Безпека життєдіяльності, основи охорони праці” – ID ЕНК – 4656.
2. <https://mon.gov.ua> – Мінстерство освіти і науки України.
3. <http://dsp.gov.ua> – Державна служба України з питань праці.
4. <http://www.dsns.gov.ua> – Державна служба України з надзвичайних ситуацій.
5. <http://www.nau.ua> – Інформаційно-пошукова правова система „Нормативні акти України (НАУ)”.
6. <https://www.google.com.ua> – Пошуковий інтернет-сервіс Google.